CONSOLIDAREA ACHIZIȚIILOR PUBLICE INOVATOARE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ECONOMIEI UNUI STAT

CZU: 336.25:658.7:502.131.1 **https://doi.org/10.5281/zenodo.7543090**

Elena RUSU, ORCID ID 0000-0001-8593-0079
Universitatea de Stat din Moldova
Irina-Ștefana CIBOTARIU, ORCID ID 0000-0002-4796-5884
Stefan cel Mare University, Suceava, Romania

Abstract: *The author presents the system of innovative public procurement, the fundamental aspects of public procurement in the field of innovation. In the given context, he approaches the concept of innovative public procurement (IPP Innovative Public Procurement) as a process through which public entities procure goods, services, works and utilities in relational conditions optimal: price - quality, so that they generate innovative benefits for entities and society, but with minimal negative impact on the environment. To carry out the study, the authors applied traditional research methods: the monographic method, document analysis, comparison, etc. The article illustrates how public procurement can be opened for innovators, including newly established enterprises and innovative SMEs.*

Keywords: *achiziţiile publice inovatoare, achiziţiile pre-comerciale, achiziții durabile, beneficii siciale, beneficii de mediu.*

CUVINTE-CHEIE: *achiziţiile publice inovatoare, achiziţiile pre-comerciale, achiziții durabile, beneficii siciale, beneficii de mediu.*

Achizițiile publice în domeniul inovării (IPP) participă la redresarea economică a UE după criza provocată de pandemia de COVID-19 prin investiții publice mai bune. Acestea constituie un instrument important de stimulare a transformării economiei noastre către o economie verde și digitală. Adoptate în contextul comunicării privind „O nouă agendă europeană pentru cercetare și inovare – șansa Europei de a-și defini poziția de lider în domeniul tehnologiei” și al contribuțiilor din cadrul cinei informale a liderilor de la Sofia din 16 mai 2018, orientările de față sunt actualizate în urma adoptării strategiilor europene industriale și pentru IMM-uri[2] și a Mecanismului de redresare și reziliență[9].
Achizițiile publice de soluții inovatoare (IPP) facilitează difuzarea largă a soluțiilor inovatoare pe piață. IPP oferă o cerere pentru a stimula industria să investească într-o comercializare largă pentru a aduce soluții inovatoare pe piață cu calitatea și prețul necesare implementării lor pe piață. Astfel, în sectorul public se vor moderniza serviciile publice cu soluții pentru plus valoare pentru bani și se vor oferi oportunități mai bune de creștere companiilor[4].

Autorităților publice care sprijină procesul de inovare sau achiziționarea de bunuri și servicii inovatoare li se acordă direct servicii îmbunătățite la costuri optimizate. Din acest motiv, introducerea inovării devine eficientă și eficace în direcţia unor societăți moderne, mai competitive, mai durabile.

În sensul directivei 2014/24/UE, articolul 2 alineatul (22) definește „inovarea” ca fiind „realizarea unui produs, serviciu sau proces nou sau îmbunătățit în mod semnificativ, care include, dar nu se limitează la procese de producție, clădire sau construcție, a unei noi metode de comercializare sau a unei noi metode de organizare a practicii comerciale, locului de muncă sau a relațiilor externe, printre altele, cu scopul de a contribui la soluționarea provocărilor societale sau de a sprijini strategia Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii”[1].

În manualul Oslo 2018[5], OCDE definește inovarea ca fiind „un produs sau un proces nou sau îmbunătățit (sau o combinație a acestora) care diferă în mod semnificativ de produsele sau procesele anterioare ale unității și care a fost pus la dispoziția potențialilor utilizatori (sub formă de produs) sau pus în funcțiune de către unitate (sub formă de proces)”.

Ca definiție, achizițiile publice inovatoare reprezintă achiziționarea unui produs sau serviciu nou sau mai bun, care îmbunătățește productivitatea, calitatea, durabilitatea și impactul sectorului

public. În cadrul achizițiilor publice inovatoare, obiectul poate fi reprezentat de rezultate, eficacitate, performanță, calitate sau cerințe operaționale[7].

Achizițiile publice de soluții inovatoare se desfășoară când sectorul public își folosește puterea de cumpărare pentru a acționa prin intermediul soluțiilor inovatoare care nu sunt încă disponibile la scară largă[4]. *Primul* pas în utilizarea IPP este formarea puterii de cumpărare din partea cererii (un cumpărător suficient de mare sau mai mulți cumpărători mai mici dintr-un grup de cumpărători), unul care poate stimula industria să extindă producția pentru a aduce soluții pe piață cu cerințele de preț și calitate pentru implementarea la scară largă.

Pentru a *doua* etapă, achizitorii fac un anunț din timp cu privire la nevoile de inovare (cu funcționalitatea sau performanța necesară și eventual și cerințele de preț)[4]. Ei își exprimă intenția de a cumpăra produse inovatoare dacă industria le poate aduce pe piață cu cerințele de preț/calitate până la o anumită dată. Achizitorii pot să efectueze teste de conformitate cu soluțiile furnizorilor care au prezentat deja soluții potențiale până la data țintă prestabilită pentru a verifica dacă există soluții care pot satisface nevoile acestora, înainte de a procura efectiv soluțiile inovatoare .

Al treilea pas este achiziția publică a soluțiilor inovatoare prin una dintre procedurile de achiziții publice deja existente (de exemplu, procedură deschisă sau negociată, dialog competitiv etc.).

IPP este, prin urmare, complementar cu achizițiile pre-comerciale (PCP), deoarece IPP poate permite implementarea la scară mai mare a soluțiilor care au fost dezvoltate în cantități mici într-un PCP precedent. IPP poate fi folosit pentru a aduce pe piață soluții inovatoare care nu rezultă din cercetare și dezvoltare, ci din inovarea organizațională sau de proces.

Prin crearea unei cereri stabile pentru soluții inovatoare prin achiziții publice deducem următoarele avantaje[6]:

- ✓ Modernizarea serviciilor publice cu soluții de calitate superioară și mai rentabile;
- ✓ Stimularea unei noi piețe speciale pentru soluții inovatoare, ajutând companiile inovatoare să atingă economii de scară pentru a-și dezvolta afacerea.

Partea inovativă constă în alegerile optime a procedurii, a criteriilor și a modului de evaluare, încurajarea sustenabilă a inovării, constituirea unor parteneriate pe termen lung cu ofertanții de soluții, de bunuri sau de servicii inovative, organizarea unor achiziții lărgite pentru mai mulți beneficiary (dintr-o zonă/la nivel național/nivel transfrontalier), utilizarea SEAP și DUAE, organizarea procedurilor de achiziție, atribuire și contractare [6].

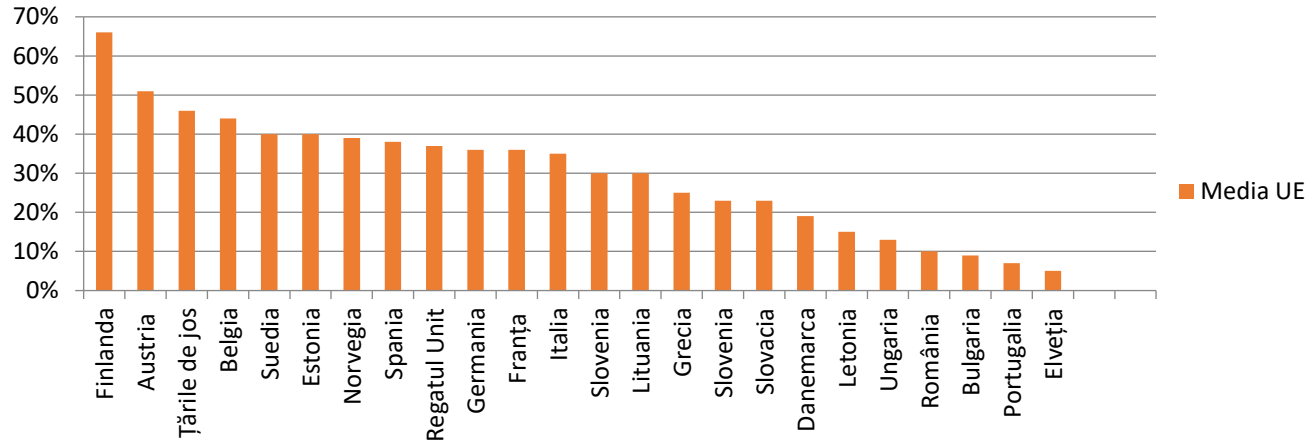
Procedura de achiziție inovativă, trebuie să fie:

1. optimizată conform specificului achiziției inițiate,
2. optimizată din punct de vedere al cerințelor societății,
3. bine organizată din punct de vedere al respectării principiilor de bază și al legislației de achiziții,
4. finalizată cu avantaje optime pe termen lung pentru societate.

Rezultatele analizei comparative realizată de Comisia Europeană [6] arată cât de mari progrese a înregistrat Europa în ceea ce privește punerea în aplicare a cadrelor naționale de politică pentru achizițiile publice în domeniul inovării (Figura 1).

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei [6].

Fig.1 Cadrul general al politicii achizițiilor publice în materie de inovare din Europa

Cadrul general al politicii în materie de inovare din întreaga Europă funcționează doar la puțin peste o pătrime din puterea sa potențială. Astfel, s-a stabilit că statele membre care se află în prima linie a inovării în general au instituit și un cadru de politică pentru achizițiile publice în domeniul inovării.

Prin urmare, consolidarea investițiilor în dezvoltarea unui cadru mai strategic de politică privind achizițiile publice în domeniul inovării în Europa ar putea contribui la creșterea competitivității economiei europene[4]. În figura 1 de mai sus este reprezentată evaluarea comparativă la scară largă a cadrelor naționale de politică privind achizițiile publice în domeniul inovării din UE. În Europa patru state membre (Austria, Belgia, Finlanda și Țările de Jos) au adoptat un plan de acțiune dedicat achizițiilor publice inovatoare, iar alte cinci state membre (Danemarca, Estonia, Grecia, Franța și Suedia) au inclus obiective specifice și măsuri concrete privind achizițiile publice în domeniul inovării în strategii sau programe naționale mai ample, adesea cu un buget specific și cu un angajament clar din partea actorilor-cheie.

În prezent există numeroase *obiective și initiative refericto r la IPP atît la nivel European cât și mondial[2]*. Autoritățile din întreaga lume au stabilit obiective pentru a direcționa un procent din bugetele lor pentru achizițiile publice către cercetare, dezvoltare și inovare.

●Spre exemplu, SUA depun eforturi în vederea alocării a cel puțin 500 de milioane USD (~2,5 % din PIB) pentru achiziții în domeniul cercetării și dezvoltării, în timp ce Coreea de Sud urmărește să cheltuiască 5 % din resursele sale destinate achizițiilor publice pentru dezvoltare și 20 % pentru punerea în aplicare de soluții inovatoare[4],. În Europa, există obiective naționale și regionale. De obicei, un procent cuprins între 2-5 % din achizițiile publice este dedicat modernizării soluțiilor inovatoare. Unele autorități locale au stabilit obiective mai înalte.

●De exemplu, orașul Gent a rezervat 10 % din bugetul său dedicat achizițiilor publice în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor pentru cercetare, dezvoltare și inovare. Manifestul „Scale up Europe" recomandă obiective minime de 3 % pentru achiziții înainte de comercializare și de 20 % pentru achiziții publice de soluții inovatoare.

●Inițiativa European Assistance for Innovation Procurement (EAFIP) sprijină achizitorii publici din Europa în dezvoltarea și implementarea achizițiilor pentru inovare. Scopul inițiativei EAFIP este de a promova bunele practici și de a consolida baza de dovezi privind achizițiile de inovare finalizate în toată Europa, să încurajeze alți achizitori publici să înceapă noi achiziții PCP și IPP și să stimuleze redresarea economiei digitale-verzi prin achiziții pentru inovare (PCP & IPP). De la începutul anului 2015, EAFIP a organizat 12 evenimente de succes , a creat un set de instrumente plin de cunoștințe și 12 videoclipuri informative și a oferit asistență achizitorilor publici în dezvoltarea și implementarea achizițiilor lor pentru inovare. Nu mai puțin de 21 de achiziții pentru inovare de soluții de mare impact legate de TIC au fost susținute prin EAFIP până

în prezent. În întreaga Europă, achizitorii publici sunt capabili să avanseze cu achizițiile pentru inovare.

●Proiectul Innovation Procurement Brokers a derulat pentru a facilita achiziția de bunuri și servicii inovatoare prin consolidarea legăturilor dintre cumpărătorii publici din partea cererii și companiile inovatoare din partea ofertei[3]. Cumpărătorii publici au fost sprijiniți în identificarea nevoilor lor și au fost conectați cu IMM-uri și start-up-uri capabile să dezvolte soluții inovatoare care să răspundă cerințelor lor. Un total de cinci scheme de achiziții regionale de brokeri de inovare au fost testate în Regiunea Austria Superioară, Danemarca, Renania de Nord Westfalia (Germania), Irlanda și Andaluzia (Spania), apoi au fost extinse la nivel european.

Republica Moldova depune eforturi considerabile în ceea ce privește reformarea sistemului de achiziții publice, prin introducerea unui sistem îmbunătățit de achiziții electronice și a unui Ghid online, care oferă un set de instrumente și modele pentru a ajuta autoritățile să parcurgă mai eficient întregul ciclu de achiziții publice. Reprezentanţii ţării noastre trebuie deja să pună în centrul obiectivelor reforma inovării achizițiilor publice, considerând că aceasta este cheia succesului pentru a obține rezultate de calitate și durabile. Inovarea în domeniul achizițiilor este esențială pentru maximizarea tuturor rezultatelor achizițiilor durabile.

CONCLUZIE

Inovarea bazată pe tehnologie, digitalizarea și megatendințele mondiale precum inteligența artificială și economia circulară oferă imense oportunități dar creează, totodată, noi provocări. Concurența mondială se intensifică, amenințând poziția competitivă de frunte a Europei în sectoare industriale. Prin urmare, Europa trebuie să-și fortifice capacitatea de inovare pentru a-și îmbunătăți modul de viață european.

Există o serie de surse de finanțare care oferă stimulente financiare pentru a determina pe achizitorii publici să se angajeze în achiziții publice inovatoare. Finanțarea poate acoperi multe dintre costurile suplimentare asociate achizițiilor publice inovatoare, cum ar fi costul aferent pregătirii și gestionării achizițiilor, consultării preliminare a pieței, negocierilor, cercetării și dezvoltării mobilizării expertizei tehnice sau juridice specifice, procedurilor administrative etc. De asemenea, ea poate compensa costurile ale schimbării culturale și ale schimbării obiceiurilor.

Luând în considerare cele expuse mai sus, achizițiile publice inovatoare abordează aspecte privind modalitatea în care acestea aduc cea mai mare valoare adăugată în ceea ce privește calitatea, eficiența din punctul de vedere al costurilor, impactul social și de mediu și dacă aduc oportunități pentru piața furnizorilor. Astfel, deducem calea către soluții de calitate superioară, mai eficiente care apreciază beneficiile sociale și de mediu, îmbunătățesc raportul cost - eficacitate și aduc noi oportunități de afaceri pentru întreprinderi și pentru societate în general.

BIBLIOGRAFIA

1. DIRECTIVA 2014/24/UE A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI din 26 februarie 2014 privind achizițiile publice și de abrogare a Directivei 2004/18/CE, disponibil https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0024&from=ES accesat 07.09.2022.
2. Comunicare a Comisiei. O nouă Strategie industrială pentru Europa, COM(2020) 102 final,10.3.2020.https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2020:0102:FIN:RO:PDF.
3. Comunicare a Comisiei. O strategie pentru IMM-uri pentru o Europă sustenabilă și digitală, COM(2020) 103 final, 10.3.2020.
4. COMUNICAREA COMISIEI Orientări privind achizițiile publice în domeniul inovării Bruxelles, 18.6.2021, 4320 final, p.14.
5. Oslo Manual 2018 Guidelines for collecting, reporting and using data on innovation, OECD, disponibil https://www.oecd.org/sti/inno/oslo-manual-2018-info.pdf accesat 07.09.2022.

6. Studiul privind evaluarea comparativă a cadrelor de politici naționale și a cheltuielilor privind achizițiile publice în domeniul inovării (care oferă o imagine de ansamblu a obiectivelor utilizate în Europa). Disponibil https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/study-benchmarking-strategic-use-publicprocurement-stimulating-innovation-digital-economy
7. Innovation Procurement Platform, http://innovation-procurement.org/why-buy-innovation/
8. https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2020:0103:FIN:RO:PDF.
9. https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resiliencefacility_ro.

SECȚIUNEA III. Promovarea produselor și serviciilor în contextul dezvoltării durabile.

Această publicație este elaborată în cadrul proiectului „Consolidarea achizițiilor publice durabile în Republica Moldova” 20.80009.7007.15, finanțat din Bugetul de Stat în cadrul Programului de Stat (2020-2023).